

TARTU ÜLIKOOLI DIGITAALARHIIV DSPACE-IS PÕHIMÄÄRUS

Digitaalarhiivi ehk repositooriumi põhimääruses kasutatakse mõisteid alljärgnevas tähenduses:

1. Trükifail – trükiväljaande publitseerimiseks loodud originaalfail
2. Originaalfailide loovutaja - Tartu Ülikooli struktuuriüksus, liige või ülikooliväline astus.
3. Originaalfail – fail, mille väljaandaja lähetab repositooriumi (trükifail, võrguväljaanne või deposiitori tööfail)
4. ESTER – Eesti raamatukogude integreeritud infosüsteem ja e-kataloog.
5. Repositooriumi kasutaja – isik, kellel on õigused repositooriumi administreerimiseks, failide arhiveerimiseks, metaandmete lisamiseks või muutmiseks. Iga Tartu Ülikooli liige võib olla repositooriumi kasutaja

I. ÜLDSÄTTED

1. Tartu Ülikooli digitaalarhiiv DSpace-is (edaspidi: repositoorium) asutaja ja pidaja on Tartu Ülikooli Raamatukogu.
2. Repositooriumi pidamise eesmärk on Tartu Ülikooli struktuuriüksuste digitaalse informatsiooni kogumine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine.
3. Repositooriumi ametlik nimi eesti keeles on „Tartu Ülikooli digitaalarhiiv DSpace-is“, inglise keeles „University of Tartu Digital Archive on DSpace“.
4. Repositoorium on avalik ja internetis tasuta kättesaadav aadressil <http://dspace.utlib.ee> Repositooriumis olevad materjalid on leitavad interneti otsimootoreid kasutades ning liidestatavad erinevate andmevahetusprotokollide abil.

II. ARHIVEERIMINE

5. Repositooriumis säilitatakse digitaalselt valminud teoseid ja teoste digitaalseid koopiaid.
6. Arhiveerimisel ja kättesaadavaks tegemisel juhendatakse Autoriõiguse seaduse sätetest.
7. **Repositooriumi valikupõhimõtted:**
  - 7.1. Tartu Ülikooli publitseeritud doktoriväitekirjade trükifailid.¹
  - 7.2. Tartu Ülikooli struktuuriüksustes õppejõudude, teadurite, üliõpilaste poolt loodud originaalfailid (nt. konverentsi-, seminarittekanded; artiklid; aruanded; õpikud; õppematerjalid; õpiobjektid; isikuarhiivid; uurimistööd; üliõpilastööd (magistri- ja seminaritööd jm), mida soovitakse avaldada.
  - 7.3. Analoogkandjate digitaalsed koopiaid.
  - 7.4. Internetis avaldatud võrguväljaandeid (raamatud, kogumikud jm).
  - 7.5. Füüsilisel andmekandjal ilmunud elektrooniliste teavikute (disketid, CD-ROMid jm) digitaalsed koopiaid.
8. **Arhiveerimisnõuded:**
  - 8.1. Repositooriumis säilitatakse reeglina tervikteoseid.
  - 8.2. Analoogkandjate digitaalsed koopiaid peavad vastama ELNET Konsortsiumi dokumendile „Soovitused digitaalsete tagatiskoopiate valmistamiseks“.²
  - 8.3. Arhiveeritud materjalid varustatakse metaandmetega ja seotakse ESTERiga.

¹ Tü rektori käskkiri „Väitekirjade publitseerimise kord“ http://www.ut.ee/livelink_files/1370963.pdf

² https://www.elnet.ee/siseinfo/juhendid/soovitused_tagatiskooperimiseks.pdf

- 8.4. Repositooriumi metaandmete aluseks on ESTERi kirje. Arhiivifailide metaandmete kohustuslikud väljad on *author, title, date.issued*, keel (ISO), dokumendi tüüp, märksõnad, *identifier.uri*.

III. ORIGINAALFAILIDE LOOVUTAJA ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

9. Originaalfailide loovutaja võib olla Tartu Ülikooli struktuuriüksus, liige, ülikooliväline asutus või eraisik, kellega Tartu Ülikoolil on koostööleping.

10. Originaalfailide loovutajal on õigus:

- 10.1. Repositooriumis võivad dokumente avaldada kõik Tartu Ülikooli struktuuriüksused ja liikmed. Repositoorium pakub ühtset keskkonda teadustööde kättesaadavaks tegemiseks ning arhiveerimiseks
- 10.2. Tartu Ülikooli struktuuriüksustele ja liikmetele on repositooriumiteenus tasuta. Arendused ja häälestused, mis ei kattu repositooriumi üldiste funktsioonidega võivad olla tasulised.
- 10.3. Tartu Ülikooli struktuuriüksustele luuakse eraldi alajaotus (valdkond; *community*) ja kolleksioon(id) (*collection*).
- 10.4. Tartu Ülikooliga mitte seotud asutused ja eraisikud saavad kasutada repositooriumiteenust vastavalt koostöölepingule.
- 10.5. Originaalfailide loovutajal on õigus saada tagasi repositooriumi saadetud originaalfailide nende esialgsel kujul või kujul, mida on tehnoloogia arengust tuleneva informatsiooni säilimise ja jätkuva kasutatavuse huvides repositooriumis töödeldud.
- 10.6. Originaalfailide loovutaja võib seada ajalisi piiranguid andmete avalikustamiseks või lubada andmete avalikustamist piiratud kasutajaskonnale vastavalt autori seatud tingimustele, Tartu Ülikoolis kehtestatud regulatsioonidele ja EV seadustele.

11. Originaalfailide loovutaja kohustub:

- 11.1. Repositooriumisse esitama ainult neid dokumente, mille avaldamiseks on tal õigus Autoriõiguse seaduse mõttes.
- 11.2. Vastutama repositooriumi üleantavate materjalide nõuetekohase töötlemise eest vastavalt Tartu Ülikooli Raamatukogus kehtestatud ja avaldatud juhenditele.
- 11.3. Teavitama Tartu Ülikooli Raamatukogu väljaandele või selle osadele kohaldatud kasutuspiirangutest autorite või autoriõiguste omajate poolt.
- 11.4. Viivitamatult teavitama Tartu Ülikooli Raamatukogu väljaandega seotud õiguslikest vaidlustest ja juhtudest, mil ilmneb, et originaalfailide loovutajal ei olnud õiguslikku alust lubada väljaannete reprodutseerimist ja üldsusele kättesaadavaks tegemist repositooriumi kaudu.

VI TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

12. Tartu Ülikooli Raamatukogul on õigus:

- 12.1. Keelduda failide arhiveerimisest, mis ei vasta arhiveerimise valikupõhimõtetele.
- 12.2. Keelduda failide arhiveerimisest, mis ei vasta arhiveerimisnõuetele.
- 12.3. Teha failid kättesaadavaks e-kataloogi ESTER kaudu, juhul kui originaalfailide loovutaja pole kohaldanud kasutuspiiranguid.
- 12.4. Volitatud töötaja võib kehtestada repositooriumis ajutisi piiranguid vastavalt TÜ arvutivõrgu kasutamise reeglitele.

13. Tartu Ülikooli Raamatukogu kohustub:

- 13.1. Installeerima, haldama, arendama, turvama ja vajadusel uuendama repositooriumi pidamiseks vajalikku riist- ning tarkvara.
- 13.2. Korraldama repositooriumi andmete regulaarse varundamise.
- 13.3. Pidama koosseisus repositooriumi haldurit ja haldama kasutajaid.
- 13.4. Tagama failide pikaajalise säilivuse ja kättesaadavuse.

- 13.5. Tagama repositooriumi haldamiseks vajalike juhendite olemasolu ja kontrollima pisteliselt repositooriumi materjalide metaandmete vastavust nõuetele.
- 13.6. Koostama ja kättesaadavaks tegema repositooriumi kasutusjuhendid, korraldama regulaarseid koolitusi.

V. REPOSITOORIUMI PIDAMINE

14. Repositooriumi infosüsteem baseerub vabavaralisel avatud lähtekoodiga tarkvaral DSpace.
15. Repositooriumi kaitse aluseks on turvasüsteem, kus kaitstakse infosüsteemi käideldavust (tagades andmete kättesaadavuse), terviklust (välistades andmete volitamata, tahtmatu või tahtliku muutmise) ja konfidentsiaalsust (tagades andmete kättesaadavuse vaid volitatud isikutele).
16. Repositooriumi kasutamise õiguspärasust kontrollitakse tarkvaraliselt. Repositooriumi kasutajate autentimisel kasutatakse Tartu Ülikooli arvutisüsteemi kasutajanimet.

VI. REPOSITOORIUMI RAHASTAMINE

17. Repositooriumi haldamist ja arendust rahastatakse TÜ Raamatukogu eelarvest ning taotlede täiendavat rahastamist muudest allikatest.